

The Plagues המכות

(1) משנה מסכת אבות פרק ה

עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים ועשרה על הים

עשר מכות הביא הקדוש ברוך הוא על המצריים במצרים ועשרה על הים

עשר נסיונות נסו אבותינו את המקום ברוך הוא במדבר שנאמר וינסו אותי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי:

God brought ten plagues against the Egyptians in Egypt

(2) תהלים עח, מג-נא

(מג) אֲשֶׁר־שָׁם בַּמִּצְרַיִם אֹתוֹתָיו וּמוֹפְתָיו בְּשֹׁדֵה־צִעֵן: (מד) וַיַּהַפֵּךְ לְדָם יַאֲדִיחֵם וְנִזְלִיחֵם בַּל־יִשְׁתּוּיֶן: (מה) יִשְׁלַח בָּהֶם עָרָב וַיֹּאכְלֵם וַיַּצְרִידֵם וַתִּשְׁחִיתֵם: (מו) וַיִּתֵּן לַחֲסִיל יְבוּלִים וַיִּגִּיעַם לְאַרְבֶּה: (מז) יִהְיֶה בַּבְּרֶד גִּפְנִים וְשִׁקְמוֹתָם בַּחֲנַמַּל: (מח) וַיִּסְגַּר לַבְּרֶד בְּעֵרִים וּמִקְנֵיהֶם לְרֹשְׁפִים: (מט) יִשְׁלַח־בָּסוּ חֲרוֹן אַפּוֹ עֲבָרָה וּזְעַם וַצְדָה מְשַׁלַּחַת מִלְּאֲכָי רָעִים: (נ) יַפְלֹס נְתִיב לְאַפּוֹ לְאַחֲשָׁךְ מִמּוֹת נַפְשָׁם וְחִיתָם לְדָבָר הַסְּגִיר: (נא) וַיַּךְ כָּל־בְּכוֹר בַּמִּצְרַיִם רֵאשִׁית אוֹנִים בְּאֹהֲלֵיהֶם:

How He set His signs in Egypt, and His wonders in the field of Zoan; And turned their rivers into **blood**, so that they could not drink their streams. 45 He sent among them **swarms** of flies, which devoured them; and **frogs**, which destroyed them. 46 He gave also their increase unto the caterpillar, and their labour unto the **locust**. 47 He destroyed their vines with **hail**, and their sycamore-trees with frost. 48 He gave over their cattle also to the hail, and their flocks to fiery bolts. 49 He sent forth upon them the fierceness of His anger, wrath, and indignation, and trouble, a sending of messengers of evil. 50 He levelled a path for His anger; He spared not their soul from death, but gave their life over to the **pestilence**; And smote all the **first-born** in Egypt, the first-fruits of their strength in the tents of Ham;

3 דברים כו, ה-ח

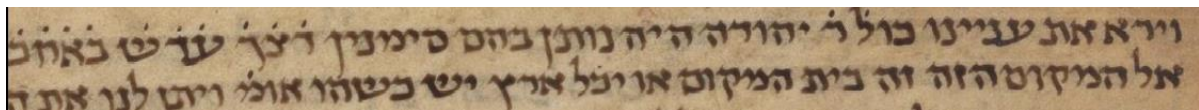
(ה) וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לְפָנָיו ה' אֱלֹהֶיךָ אֲרַמִּי אֲבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיִמָּה וַיֵּגֶר שָׁם בְּמִתֵּי מֵעֶט וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָדוֹל עֲצוּם וְרַב:
 (ו) וַיִּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה:
 (ז) וַנִּצְעַק אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע ה' אֶת־קִלְנוּ וַיֵּרָא אֶת־עֲנִינוּ וְאֶת־עֲמַלְנוּ וְאֶת־לַחְצֵנוּ:
 (ח) וַיֹּצִיאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה וּבְמַרְא גָדֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמִפְתָּיִם:

And you shall declare and say before Hashem your God: My father was a wandering Aramean and he descended to Egypt and sojourned there in small numbers and there he become a big, powerful and populous nation. And the Egyptians dealt badly with us and afflicted us and placed upon us hard labor. And we cried out to Hashem, the God of our fathers and Hashem heard our voices and saw our affliction, our labor and our distress. And Hashem our God took us out of Egypt with a strong hand, an outstretched arm and great terror, with signs and wonders

4 ספרי דברים פרשת כי תבוא פסקא שא

וַיֵּרֶד מִצְרַיִמָּה, מלמד שלא ירד להשתקע אלא לגור שם, שמא תאמר שירד ליטול כתר מלכות תלמוד לומר ויגר שם, יכול באוכלוסים הרבה תלמוד לומר במתי מעט כענין שנאמר בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה. ויהי שם לגוי גדול, מלמד שהיו ישראל מצויינים שם. וירא את ענינו, כמה שנאמר וראיתן על האבנים. ואת עמלינו, כמה שנאמר כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו וכו'. רבי יהודה היה נותן בהם סימן דצ"ך עד"ש באח"ב.

5 ספרי דברים פ' ש"א (כת"י וטיקן 32)

6 מדרש תנאים לדברים (הופמן) פרק כו:ח

וַיִּצִיאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם, לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח אלא הקדוש ברוך הוא בעצמו:
 בְּיַד חֲזָקָה, זה הדבר כמו שנ' הנה יד ה' הויה במקנך: וּבְזֶרַע נְטוּיָה, זו החרב שנ' וחרבו שלופה בידו נטויה על ירושלים וּבְמַרְא גָדֹל, זה גילוי שכינה כמו שנ' וירא ישראל את הירד הגד': וּבְאֹתוֹת, זה המטה ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האתת: וּבְמִפְתָּיִם, אלו המכות ונתתי מופתים בשמים ובארץ דם ואש ותמרות עשן:
 ד"א בְּיַד חֲזָקָה, שתיים וּבְזֶרַע נְטוּיָה, שתיים וּבְמַרְא גָדֹל, שתיים וּבְאֹתוֹת, שתיים וּבְמִפְתָּיִם, שתיים אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים ר' יהודה היה נותן בהן סימן דצ"ך עד"ש באח"ב:

7 רמב"ם הלכות חמץ ומצה נוסח ההגדה

ויוציאנו ה' ממצרים, לא על ידי מלאך לא על ידי שרף ולא על ידי שליח אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו, שנאמר ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה'.

ביד חזקה, זה הדבר, כמו שנאמר הנה יד ה' הויה במקנך אשר בשדה בסוסים בחמורים בגמלים בבקר ובצאן דבר כבוד מאד.

ובזרוע נטויה, זו החרב כמו שנאמר וחרבו שלופה בידו נטויה על ירושלים.

ובמורא גדול, זו גלוי שכינה, כמו שנאמר או הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי במסות באותות ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה ובזרוע נטויה ובמוראים גדולים ככל אשר עשה לכם ה' אלהיכם במצרים לעיניך.

ובאותות, זה המטה, כמו שנאמר ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האותות.

ובמופתים, זה הדם, כמו שנאמר ונתתי מופתים בשמים ובארץ, דם ואש ותמרות עשן.

דבר אחר, ביד חזקה שתיים, ובזרוע נטויה שתיים, ובמורא גדול שתיים, ובאותות שתיים, ובמופתים שתיים, אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים,

ואלו הן: **דם צפרדע כנים ערוב דבר שחין ברד ארבה חשך מכת בכורות**,

רבי יהודה היה נותן בהם סימן דצ"ך עד"ש באח"ב.

9 מנחות יא:ז

כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים ואין בהן מעשה כלי בחוץ כיצד שתי הלחם ארכן שבעה ורחבן ארבעה וקרנותיהן ארבע אצבעות לחם הפנים ארכן עשרה ורחבן חמשה וקרנותיו שבע אצבעות **רבי יהודה אומר שלא תטעה זד"ד יה"ז**

8 נוסח ההגדה הנהוגה באשכנז

ויוציאנו יי ממצרים ביד חזקה ובזרוע נטויה, ובמורא גדול, ובאותות ובמופתים.

ויוציאנו יי ממצרים - לא על ידי מלאך, ולא על ידי שרף, ולא על ידי שליח, אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובזרוע נטויה, שנאמר: **ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה, ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים. אני יי.**

ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה - אני ולא מלאך

והכיתי כל בכור בארץ מצרים - אני ולא שרף

ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים - אני ולא השליח.

אני יי - אני הוא ולא אחר.

ביד חזקה - זו הדבר, כמה שנאמר: הנה יד יי הויה במקנך אשר בשדה, בסוסים, בחמורים, בגמלים, בבקר ובצאן, דבר כבוד מאד.

ובזרוע נטויה - זו החרב, כמה שנאמר: וחרבו שלופה בידו, נטויה על ירושלים.

ובמורא גדול - זו גלוי שכינה, כמה שנאמר: או הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי במסות באותות ובמופתים, ובמלחמה וביד חזקה ובזרוע נטויה, ובמוראים גדולים, ככל אשר עשה לכם יי אלהיכם במצרים לעיניך.

ובאותות - זה המטה, כמה שנאמר: ואת המטה הזה תקח בידך, אשר תעשה בו את האותות.

ובמופתים - זה הדם, כמה שנאמר: ונתתי מופתים בשמים ובארץ, דם ואש ותמרות עשן.

דבר אחר: **ביד חזקה** - שתיים, **ובזרוע נטויה** - שתיים, **ובמורא גדול** - שתיים, **ובאותות** - שתיים, **ובמופתים** - שתיים. אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים, ואלו הן:

דם, צפרדע, כנים, ערוב, דבר, שחין, ברד, ארבה, חשך, מכת בכורות.

רבי יהודה היה נותן בהם סימנים: דצ"ך עד"ש באח"ב.

מבנה המכות פי'ענח

The Structure of the Makkot Narrative

(10) שמות ד, כב-כג

וְאָמַרְתָּ אֶל-פְּרַעֲהַ כֹּהָ אָמַר ה' בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל:
(כג) וְאָמַר אֵלֶיךָ שְׁלַח אֶת-בְּנֵי וְיַעֲבֹדְנִי וְתִמְאֵן לְשַׁלְּחוֹ הַגָּה אֲנֹכִי הַיּוֹם אֶת-בְּנֹתְךָ בְּכוֹרֹת:

(11) שמות ז:יז-יט (דם)

(יד) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה כִּבֹּד לֵב פְּרַעֲהַ מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעָם: (טו) לָךְ אֵל פְּרַעֲהַ בַּבֹּקֶר הַגָּה יֵצֵא הַמִּימָה וְנִצְבַּת לַקְרָאתוֹ עַל שְׂפַת הַיָּאֵר וְהַמַּטָּה אֲשֶׁר נִהַפְךָ לְנַחֵשׁ תִּקַּח בְּיָדְךָ: (טז) וְאָמַרְתָּ אֵלָיו ה' אֱלֹהֵי הָעֶבְרִים שְׁלַחְנִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר שְׁלַח אֶת עַמִּי וְיַעֲבֹדְנִי בַמִּדְבָר וְהַגָּה לֹא שְׁמַעְתָּ עַד כֹּה: (יז) כֹּה אָמַר ה' בֹּזֹאת תִּדְעֵ בִי אֲנִי ה' הַגָּה אֲנֹכִי מִכָּה בַמַּטָּה אֲשֶׁר בְּיָדִי עַל הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיָּאֵר וְנִהַפְכוּ לְדָם: (יח) וְהַדְּגָה אֲשֶׁר בַּיָּאֵר תָּמוּת וּבָאֵשׁ הַיָּאֵר וְנִלְאוּ מִצְרַיִם לְשִׁתוֹת מַיִם מִן הַיָּאֵר: (יט) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל אֲהֲרֹן קַח מַטְבֵּךְ וְנִטָּה יָדְךָ עַל מִימֵי מִצְרַיִם עַל נְהַרְתָּם עַל יַאֲרֵיהֶם וְעַל אֲגַמְיָהֶם וְעַל כָּל מִקְוֵה מִימְיָהֶם וַיְהִי דָם וְהָיָה דָם בְּכָל אֲרֶץ מִצְרַיִם וּבַעֲצִים וּבְאֲבָנִים:

(12) שמות ז:כו-ח:א (צפרדע)

(כו) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֹּא אֵל פְּרַעֲהַ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר ה' שְׁלַח אֶת עַמִּי וְיַעֲבֹדְנִי: (כז) וְאִם מֵאֵן אֲתָה לְשַׁלַּח הַגָּה אֲנֹכִי נִגַּף אֶת כָּל גְּבוּלְךָ בְּצַפְרֹדְעִים: (א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל אֲהֲרֹן נִטָּה אֶת יָדְךָ בַמַּטְבֵּךְ עַל הַנְּהַרֹת עַל הַיָּאֲרִים וְעַל הָאֲגַמְיָם וְהֵעַל אֶת הַצַּפְרֹדְעִים עַל אֲרֶץ מִצְרַיִם:

(13) שמות ח:יב-יג (כנים)

(יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל אֲהֲרֹן נִטָּה אֶת מַטְבֵּךְ וְהָךְ אֶת עַפְרַת הָאָרֶץ וְהָיָה לְכֶנֶם בְּכָל אֲרֶץ מִצְרַיִם: (יג) וַיַּעֲשׂוּ כֵן וַיֵּט אֲהֲרֹן אֶת יָדוֹ בַּמַּטָּה וַיִּן אֶת עַפְרַת הָאָרֶץ וְהָיָה הַכֶּנֶם בְּאֲדָם וּבַבְּהֵמָה כָּל עַפְרַת הָאָרֶץ הָיָה כֶּנֶם בְּכָל אֲרֶץ מִצְרַיִם:

14 שמות ח, טז-יט (ערב)

(טז) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה הִשְׁכֵם בִּבְקֹר וְהִתְיַצַּב לִפְנֵי פְרַעֲהַ הַגֹּהַ יוֹצֵא הַמִּימָה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר ה' שְׁלַח עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי: (יז) כִּי אִסְ-אִינְךָ מִשְׁלַח אֶת-עַמִּי הַנְּגִי מִשְׁלִיחַ בְּךָ וּבַעֲבָדֶיךָ וּבַעֲמָלְךָ וּבְבִתֶּיךָ אֶת-הָעָרִב וּמִלֹּא בְתֵי מִצְרַיִם אֶת-הָעָרִב וְגַם הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-הֵם עָלֶיךָ: (יח) וְהִפְלִיתִי בַיּוֹם הַהוּא אֶת-אֲרָץ גִּשְׁוֹן אֲשֶׁר עִמָּךְ עָלֶיךָ לְבִלְתִּי הִיוֹת-שָׁם עָרִב לְמַעַן תִּדְעַ כִּי אֲנִי ה' בְּקִרְבֵי הָאָרֶץ: (יט) וְשִׁמְתִי פְדוּת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמָּךְ לְמַחֵר וַיְהִי הָאֵת הַזֶּה:

15 שמות ט:א-ג (דבר)

(א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֹּא אֵל פְּרַעֲהַ וְדַבַּרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי הָעִבְרִים שְׁלַח אֶת עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי: (ב) כִּי אִם מֵאֵן אַתָּה לְשַׁלַּח וְעוֹדֶךָ מִחִזְקִי בָּסִ: (ג) הַגֹּהַ יָד ה' הוּיָהּ בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בְּשָׂדֶה בְּסוֹסִים בְּחֻמְרִים בְּגַמְלִים בְּבָקָר וּבַעֲזָאן הַבָּר כְּבֹד מֵאֵד:

16 שמות ט:ח-ט (שחין)

(ח) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן קְחוּ לְכֶם מִלֵּא חֲפְנֵיכֶם פִּיחַ כַּבָּשָׁן וּזְרָקוּ מִשֵּׁה הַשָּׁמַיְמָה לְעֵינֵי פְרַעֲהַ: (ט) וְהִיָּה לְאַזְכָּר עַל כָּל-אֲרָץ מִצְרַיִם וְהִיָּה עַל-הָאָדָם וְעַל-הַבְּהֵמָה לְשַׁחֵן פֶּרֶחַ אֲבַעֲבַעַת בְּכָל-אֲרָץ מִצְרַיִם:

17 שמות ט, יג-יח (ברד)

(יג) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה הִשְׁכֵם בִּבְקֹר וְהִתְיַצַּב לִפְנֵי פְרַעֲהַ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה-אָמַר ה' אֱלֹהֵי הָעִבְרִים שְׁלַח אֶת-עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי: (יד) כִּי בַפֶּעַם הַזֹּאת אֲנִי שְׁלַח אֶת-כָּל-מַגְפְּתֵי אֶל-לְבָבְךָ וּבַעֲבָדֶיךָ וּבַעֲמָלְךָ בַעֲבוּר תִּדְעַ כִּי אֵין בְּמִנִּי בְכָל-הָאָרֶץ: (טו) כִּי עַתָּה שְׁלַחְתִּי אֶת-יָדִי וְאֶךְ אוֹתְךָ וְאֶת-עַמָּךְ בְּדָבָר וְתִפְחַד מִן-הָאָרֶץ: (טז) וְאוֹלָם בַּעֲבוּר זֹאת הַעֲמַדְתִּיךָ בַּעֲבוּר הָרֶאֱתָךְ אֶת-כַּחַי וְלִמְעַן סַפֵּר שְׁמִי בְכָל-הָאָרֶץ: (יז) עוֹדֶךָ מִסְתַּוְלָל בְּעַמִּי לְבִלְתִּי שְׁלַחֶם: (יח) הַנְּגִי מִמִּטִּיל פֶּעַת מִחֹר פֶּרֶחַ כְּבֹד מֵאֵד אֲשֶׁר לֹא-הִיָּה כְּמַהוּ בְּמִצְרַיִם לְמַךְ-הַיּוֹם הַזֶּה וְעַד-עַתָּה:

18 שמות י, א-ד (ארבה)

(א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פְּרַעֲהַ כִּי-אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת-לְבָבוֹ וְאֶת-לֵב עֲבָדָיו לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְנִי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ: (ב) וְלִמְעַן תִּסְפָּר בְּאָזְנֵי בְנֵי וּבְדַבְרֶךָ אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלַתִּי בְּמִצְרַיִם וְאֶת-אֶתְנִי אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי בָּם וַיִּדְעַתֶּם כִּי-אֲנִי ה': (ג) וַיִּבֵּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּרַעֲהַ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה-אָמַר ה' אֱלֹהֵי הָעִבְרִים עַד-מַתִּי מֵאֲנַת לְעַנְתִּי מִפְּנֵי שְׁלַח עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי: (ד) כִּי אִסְ-מֵאֵן אַתָּה לְשַׁלַּח אֶת-עַמִּי הַנְּגִי מִבְּיַד מִחֹר אֶרְבֵּה בְּגִבְלֶךָ:

19 שמות י, כא-כג (חשך)

(כא) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה נָטַח יָדְךָ עַל-הַשָּׁמַיִם וַיְהִי חֹשֶׁךְ עַל-אֲרָץ מִצְרַיִם וַיִּמַּשׁ חֹשֶׁךְ: (כב) וַיֹּט מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ עַל-הַשָּׁמַיִם וַיְהִי חֹשֶׁךְ אֲפֹלָה בְּכָל-אֲרָץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים: (כג) לֹא-דָאוּ אִישׁ אֶת-אֲחִיו וְלֹא-קָמוּ אִישׁ מִתַּחַתְּיוֹ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְלִכְלֹל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם: